

3. Przebieg procesów ruchu naturalnego w województwie warmińsko-mazurskim

3.1. Wstęp

Obecną sytuację demograficzną województwa warmińsko-mazurskiego ukształtowały przede wszystkim zachodzące na tym terenie procesy ruchu naturalnego, którego najważniejszymi komponentami są urodzenia oraz zgony. Ruch naturalny ludności to tradycyjnie również zdarzenia powodujące zmiany stanu cywilnego (małżeństwo, rozwód, separacja). W niniejszym opracowaniu przedstawiono przebieg procesów ruchu naturalnego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000–2015. Oprócz analizy tendencji zmian w czasie, ważnym elementem jest prezentacja przestrzennego zróżnicowania w kształtowaniu się zjawisk demograficznych w województwie warmińsko-mazurskim, często w odniesieniu do całego kraju.

3.2. Historyczne uwarunkowania procesów ruchu naturalnego

Obserwowane w województwie warmińsko-mazurskim procesy demograficzne w dużej mierze uwarunkowane były wydarzeniami, które miały miejsce po zakończeniu II wojny światowej, związanymi z powrotem do macierzy Ziemi Zachodnich i Północnych. Przesunięcie granic kraju w kierunku zachodnim wpłynęło na odmienną demografię północnych i zachodnich terenów odzyskanych. Obszar Warmii i Mazur był w znacznym stopniu wyludniony i na nowo zasiedlony np. w wyniku repatriacji ludności polskiej z utraconych terenów wschodnich oraz w efekcie napływu ludności z przeludnionych wsi centralnej, wschodniej i południowo wschodniej Polski. Stwierdzoną prawidłowością jest to, że najbardziej mobilna przestrzennie jest ludność młoda i to ona wpłynęła na młodość demograficzną zamieszkałej tu populacji, a w konsekwencji ukształtowała wysokie natężenie urodzeń, wysoką dzietność, niskie natężenie zgonów i znaczny w efekcie przyrost naturalny. Na zasadzie echa demograficznego cechy te powtarzały się w kolejnych pokoleniach populacji zamieszkujących obszar dzisiejszego województwa warmińsko-mazurskiego. Przeprowadzone analizy pokazały, że cechy te podlegają obecnie stopniowemu wygasaniu.

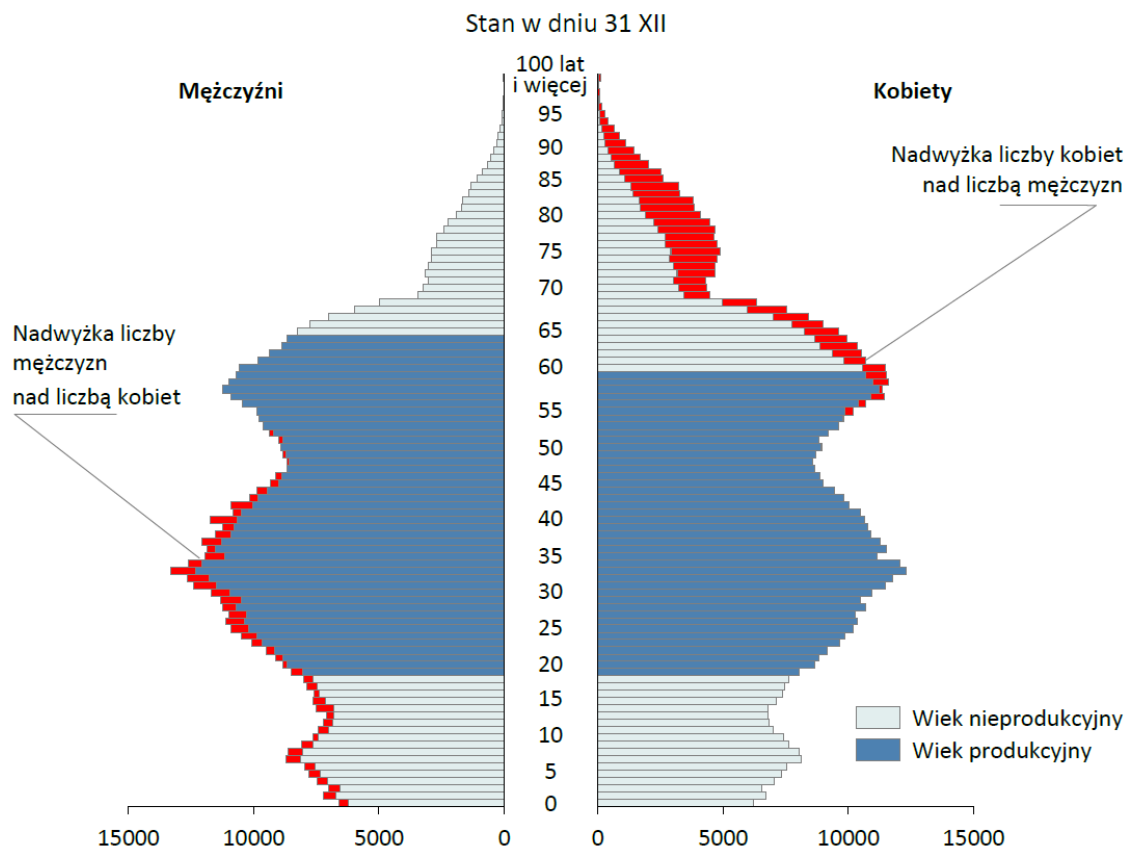
3.3. Uwarunkowania demograficzne

Jak już wcześniej wspomniano, na ruch naturalny składają się zawieranie i rozwiązywanie związków małżeńskich oraz urodzenia i zgony. Wymienione fakty demograficzne pociągają za sobą zmiany w stanie liczebnym i strukturze ludności według płci, wieku i stanu cywilnego.

Ludność województwa warmińsko-mazurskiego w końcu 2015 r. liczyła 1 439,7 tys. osób, co stanowiło 3,7% populacji kraju (12 miejsce wśród wszystkich województw).

Przebieg procesów ruchu naturalnego (w szczególności urodzeń i zgonów) oraz migracji, obserwowanych w ciągu ostatnich lat doprowadził do zmian w strukturze ludności województwa warmińsko-mazurskiego określanych w demografii jako starzenie się społeczeństwa.

Wykres 3.1. Ludność według płci i wieku w 2015 r.

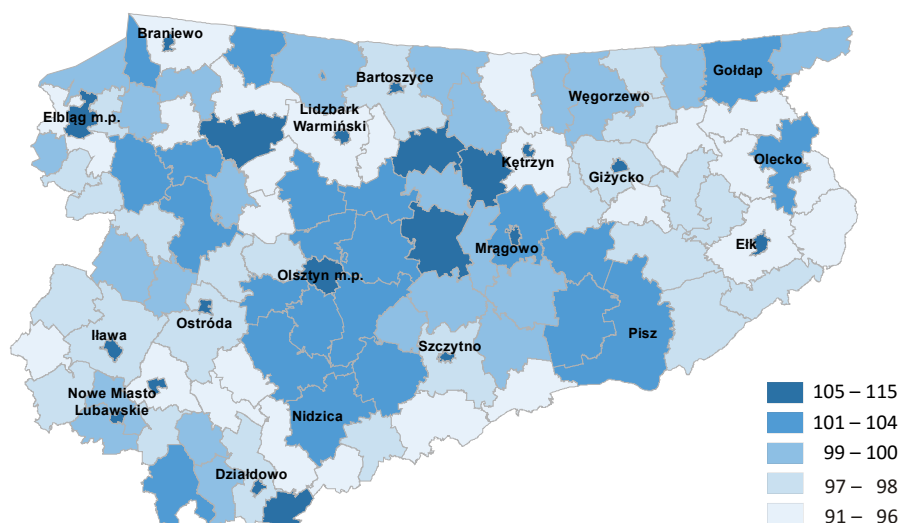
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Przejawia się to przede wszystkim systematycznym spadkiem odsetka dzieci (0–14 lat) z 21,1% w 2000 r. do 15,4% w 2015 r. (zwięźszenie się podstawy piramidy wieku) i jednocześnie wzrostem odsetka osób starszych w wieku 65 lat i więcej z 10,6% w 2000 r. do 14,1% w 2015 r. W liczbach bezwzględnych oznacza to spadek liczby dzieci z 301 do 221 tysięcy, a wzrost liczby osób starszych ze 151 do 202 tysięcy osób. Pomimo obserwowanego procesu starzenia się społeczeństwa, województwo warmińsko-mazurskie było regionem o najniższym w Polsce udziale osób starszych w ogólnej liczbie ludności. W 2015 r. odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł w województwie 14,1%, podczas gdy w kraju 15,8%.

Podobne tendencje wykazuje analiza struktury ludności według ekonomicznych grup wieku. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w populacji ogółem zmniejszył się znacznie, bo z 27,0% w 2000 r. do 18,5% w 2015 r. Odsetek osób w wieku produkcyjnym wzrósł z 60,2% w 2000 r. do 63,7% w 2015 r. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 12,8% w 2000 r. do 17,7% w 2015 r. Warmińsko-mazurskie należy do grupy województw o stosunkowo wysokim odsetku ludzi młodych w wieku przedprodukcyjnym. Wyższym współczynnikiem charakteryzowały się województwa: pomorskie, wielkopolskie, małopolskie, mazowieckie i podkarpackie.

Z analizy struktury ludności według płci wynika, że wartość współczynnika feminizacji obliczony dla województwa warmińsko-mazurskiego jest niższa niż dla Polski. Z analizy przestrzennej tego współczynnika wynika, że istotnym problemem wielu gmin województwa jest nadwyżka mężczyzn nad kobietami. Współczynnik feminizacji wykazuje znaczne zróżnicowanie między obszarami miejskimi i wiejskimi. W miastach województwa na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet, natomiast na wsi 97. W kraju współczynnik ten wyniósł 111 w miastach i 101 na wsi. Warmińsko-mazurskie było jednym z sześciu województw o przewadze liczebnej mężczyzn na wsi.

Rycina 3.1. Liczba kobiet na 100 mężczyzn w gminach w 2015 r.

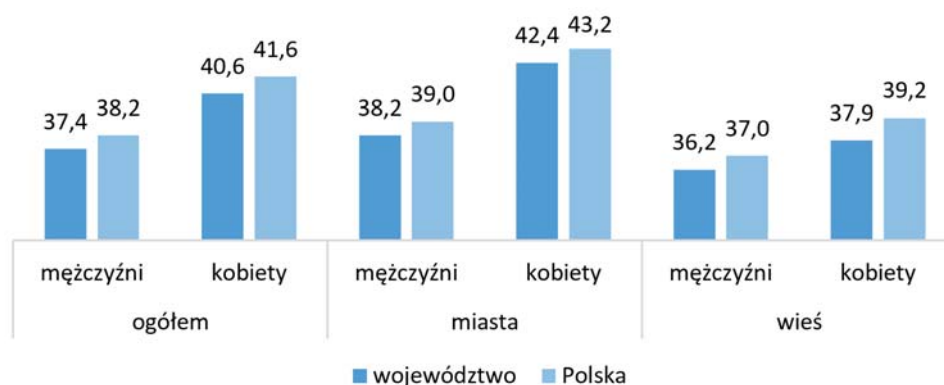
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Współczynnik obciążenia demograficznego systematycznie zmniejszał się w latach 2000–2010, a w latach 2011–2015 rósł. W 2015 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 57 osób w wieku nieprodukcyjnym. Niższą wartość miernika odnotowano tylko w województwie opolskim.

Zmiany dotyczyły również relacji osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. W wyniku malejącej liczby urodzeń, liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się w województwie z 45 w 2000 r. do 29 w 2015 r. Wyższą wartością współczynnika charakteryzowały się województwa o wyższej liczbie urodzeń (pomorskie, wielkopolskie, małopolskie i mazowieckie).

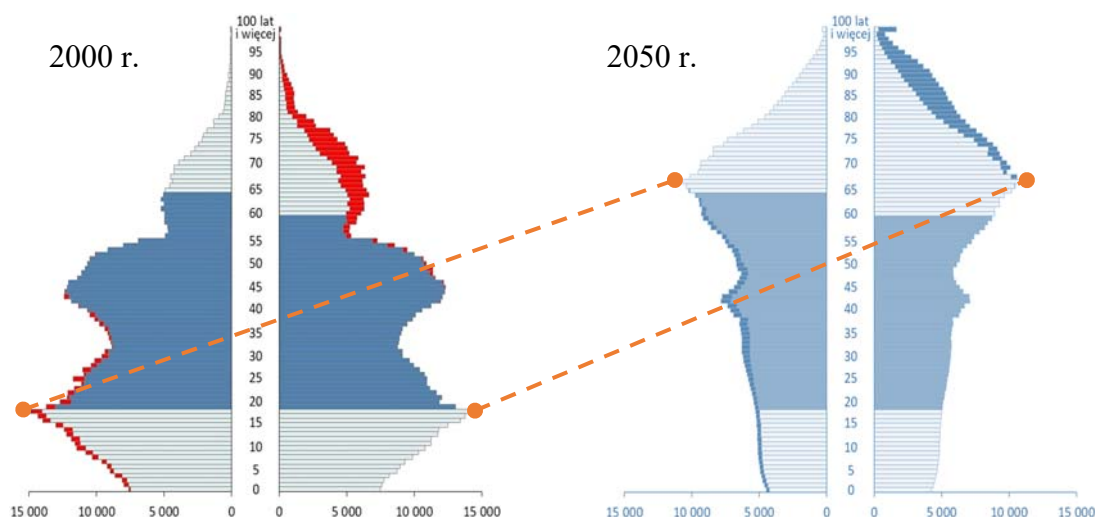
W 2015 r. mediana wieku ludności województwa wyniosła 39,0 lat. Wiek środkowy kobiet wyniósł 40,6 lat, a mężczyzn 37,4 lat. Wyższą medianą wieku charakteryzowała się ludność zamieszkała w miastach (40,2 lat) wobec ludności wiejskiej (37,0 lat). W latach 2000–2015 mediana wieku mieszkańców województwa wzrosła o prawie 6 lat (mężczyzn o 5,8 lat, a kobiet o 5,6 lat).

Wykres 3.2. Mediana wieku ludności w 2015 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Wykres 3.3. Zmiany struktury ludności według płci i wieku w 2000 r. oraz prognozowanej na 2050 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

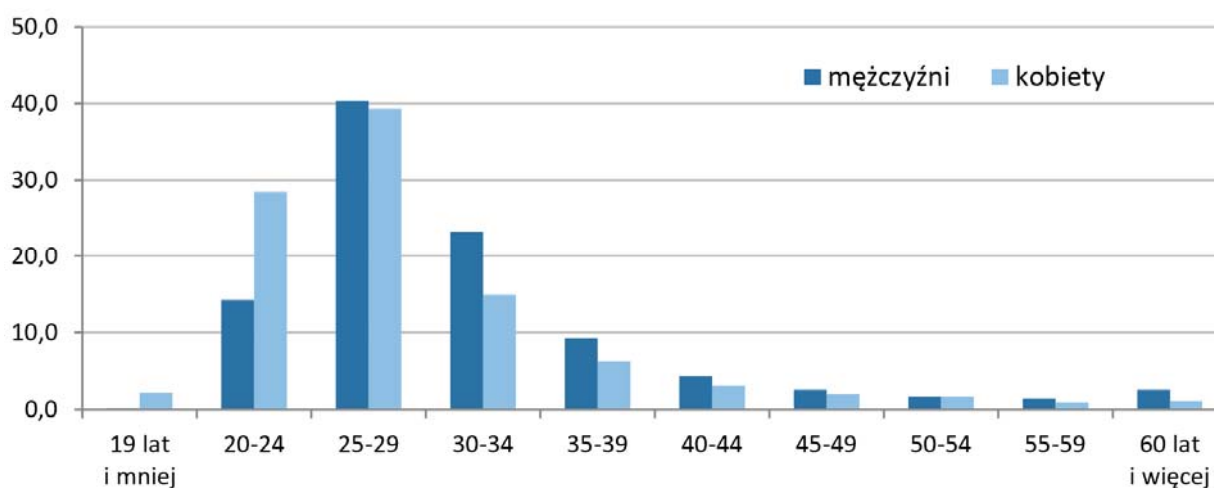
3.4. Małżeństwa i rozwody

Liczba zawieranych związków małżeńskich, wiek nowożeńców i trwałość związków małżeńskich zmieniają się zarówno w województwie, jak i w kraju. Młodzi ludzie odkładają w czasie decyzję o zawarciu małżeństwa; zauważa się spadek liczby zawieranych związków małżeńskich, a wzrost liczby rozwodów.

W latach 2009–2013 obserwowano w województwie spadek liczby zawieranych małżeństw. Wzrost ich liczby odnotowano w 2014 r., a w 2015 r. kolejny spadek. W 2015 r. zawarto w województwie 6,9 tys. małżeństw – o 31,0% mniej niż w 2008 r.

Współczynnik małżeństw (liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności) zmniejszył się w latach 2008–2013 z 7,0‰ do 4,5‰, w 2014 r. wzrósł do 4,8‰ i w 2015 r. pozostał na poziomie sprzed roku. Częstość zawierania związków małżeńskich w województwie i w Polsce była podobna.

Wykres 3.4. Nowożeńcy według wieku w 2015 r.
(w %)

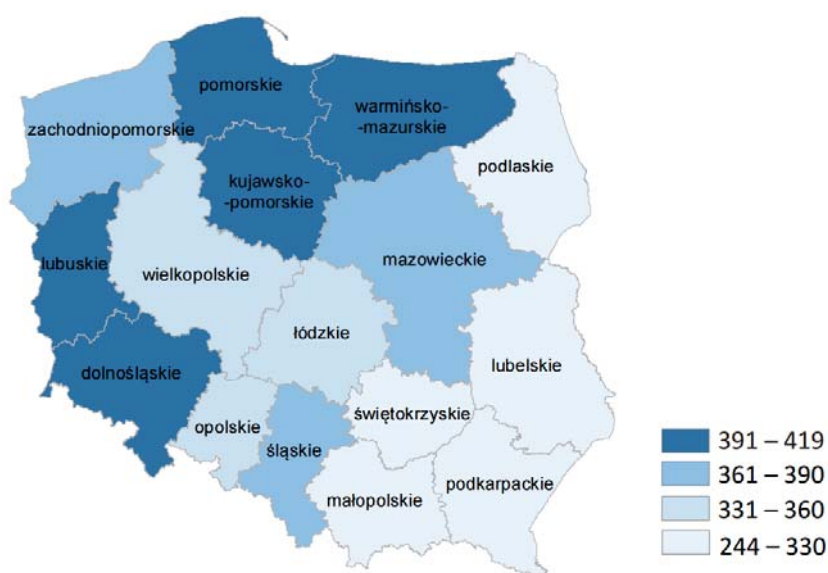
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat obserwowano zmiany w strukturze nowożeńców według wieku, świadczące o opóźnianiu wieku zawierania małżeństwa. Wśród kobiet i mężczyzn wstępujących w związek małżeński w 2000 r. największy udział miały osoby w wieku 20–24 lata, a w 2015 r. osoby w wieku 25–29 lat. W ciągu trzynastu lat (2002–2015) mediana wieku mężczyzn zawierających związek małżeński wzrosła z 26,0 lat do 29,3 lat, natomiast kobiet z 23,9 lat do 27,1 lat.

W województwie w 2015 r. 2,7 tys. małżeństw zostało rozwiązanych przez rozwód, było to o 48,8% par więcej niż w 2000 r. i o 2,2% więcej w porównaniu do 2014 r. Współczynnik rozwodów, wyrażony liczbą rozwodów w przeliczeniu na 1000 zawartych małżeństw był w 2015 r. 1,8-krotnie wyższy niż w 2000 r.

Warmińsko-mazurskie na tle kraju i pozostałych województw charakteryzowało się niską trwałością małżeństw. Na 1000 nowych związków małżeńskich, zawartych w województwie w 2015 r., przypadło 398 rozwodów, w kraju mniej – 356. Wyższy współczynnik odnotowano w trzech województwach: dolnośląskim, lubuskim i pomorskim.

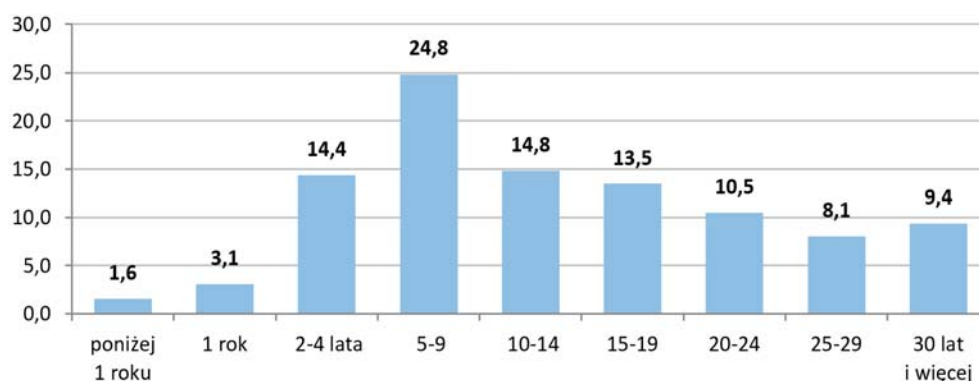
Rycina 3.2. Rozwody na 1000 zawartych małżeństw według województw w 2015 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Rozpad związków małżeńskich dotyczył w większym stopniu mieszkańców miast. Liczba rozwodów w przeliczeniu na 1000 nowych małżeństw była w 2015 r. znacznie większa w miastach niż na wsi (473 i 295).

Wykres 3.5. Struktura rozwodów według okresu trwania małżeństwa w 2015 r.
w %

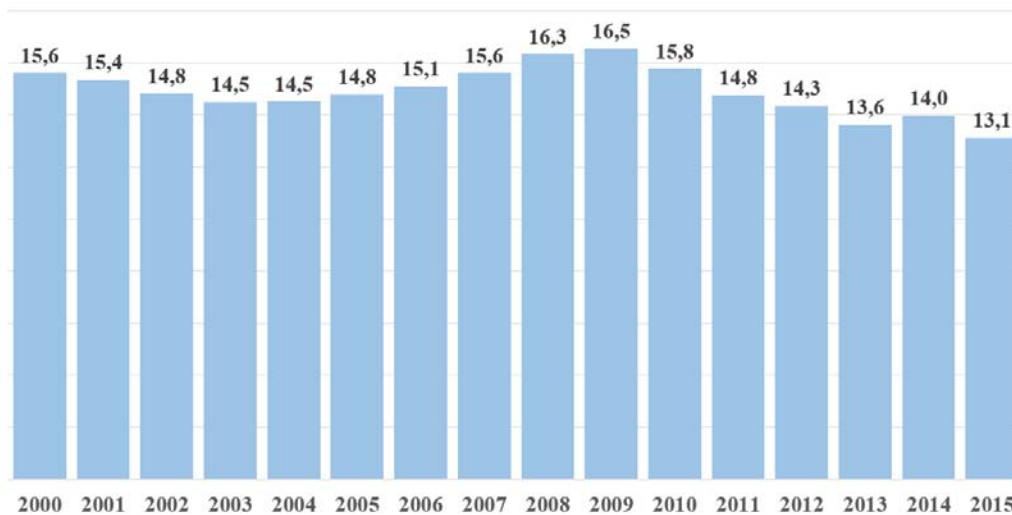
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

3.5. Urodzenia i zgony

Podstawowymi elementami kształtującymi stan i strukturę ludności każdego regionu są urodzenia i zgony. Liczba urodzeń jest uwarunkowana przede wszystkim: liczebnością populacji, zwłaszcza kobiet, strukturą ludności według płci i wieku oraz zachowaniami prokreacyjnymi. Głównymi cechami przemian w zachowaniach prokreacyjnych ludności są: spadek liczby urodzonych dzieci, wzrost wieku matek w chwili urodzenia pierwszego dziecka i średniego wieku macierzyństwa.

W latach 2000–2015 liczba urodzeń żywych w województwie zmieniała się. Najwyższą ich liczbę odnotowano w 2009 r. – 16,5 tys. Od 2010 r. liczba urodzeń zmniejszała się i w 2013 r. wyniosła 13,6 tys. W 2014 r. nastąpił ich wzrost do 14,0 tys., a w 2015 r. ponowny spadek do 13,1 tys. Większa liczba urodzeń miała miejsce w miastach i wynikała przede wszystkim z większej liczebności ludności miejskiej niż wiejskiej.

Wykres 3.6. Urodzenia żywe w latach 2000–2015

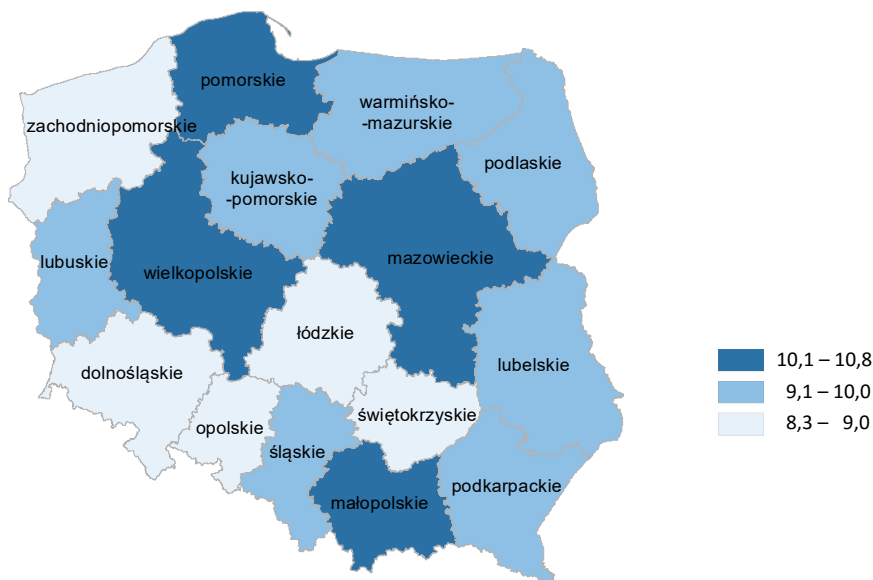

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Miernikiem natężenia urodzeń, umożliwiającym porównanie populacji o różnej liczebności, jest współczynnik urodzeń liczony na 1000 mieszkańców. Współczynnik ten w województwie warmińsko-mazurskim w 2015 r. kształtował się na poziomie 9,1%. W pozostałych regionach kraju liczba urodzeń na 1000 ludności mieściła się w przedziale od 8,3 urodzeń w województwie opolskim do 10,8 urodzeń w mazowieckim.

W latach 2000–2015 natężenie urodzeń było wyższe na wsi niż w miastach zarówno w województwie, jak i w kraju. W miastach województwa ukształtowało się w 2015 r. na poziomie 8,6‰, natomiast na wsi 9,8‰. W Polsce na 1000 ludności przypadało 9,4 urodzeń w miastach i 10,0 na wsi.

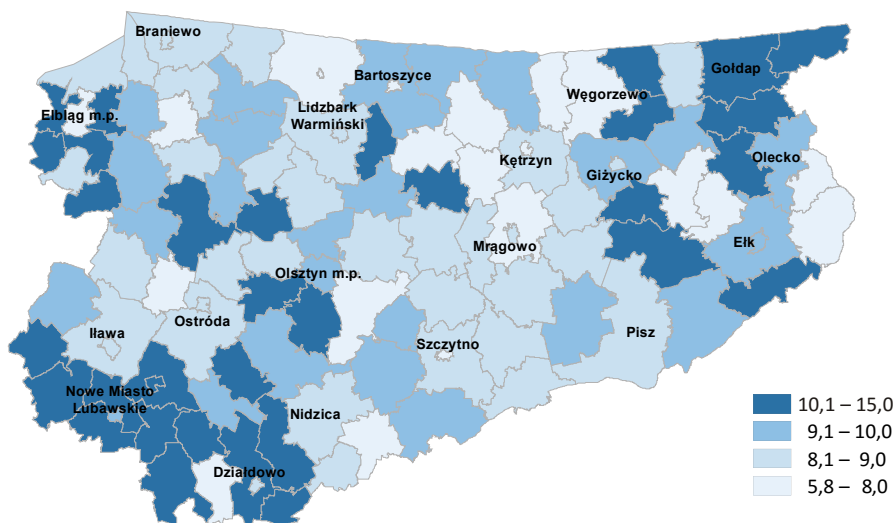
Rycina 3.3. Urodzenia żywe na 1000 ludności w województwach w 2015 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

W skali województwa warmińsko-mazurskiego obserwuje się znaczne zróżnicowanie poziomu urodzeń. Najwyższą wartość współczynnika, 10–11 urodzeń na 1000 ludności, stwierdzono w powiecie nowomiejskim, gołdapskim i oleckim, natomiast najniższą 7–8 urodzeń na 1000 ludności, odnotowano w Elblągu, powiecie kętrzyńskim i bartoszyckim.

Rycina 3.4. Urodzenia żywe na 1000 ludności w gminach w 2015 r

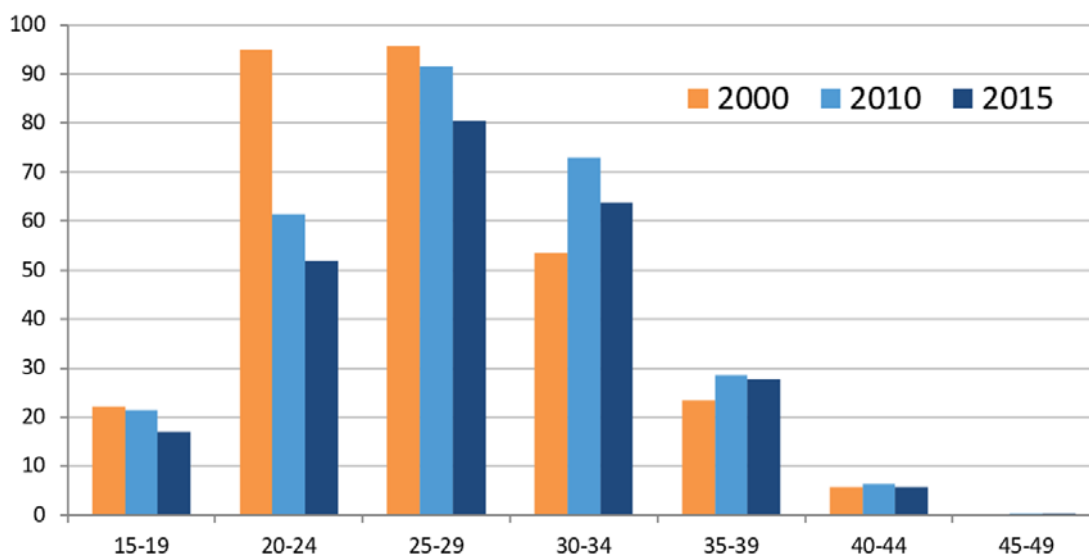

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

W latach 2000–2015 stwierdzono w województwie spadek płodności kobiet w młodszych rocznikach wieku rozrodczego, natomiast wzrost w starszych rocznikach. Nastąpiło przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grup wieku 20–24 lata do grupy wieku 25–29 lat, a także wzrost płodności w grupie wieku 30–34 lata. W konsekwencji tych zmian mediana wieku kobiet rodzących wzrosła z 26,3 lat do 29,0 lat.

Liczba urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym zmieniała się w latach 2000–2015. Najwyższą wartość współczynnika odnotowano w 2009 r. – 45,2 urodzeń. Po 2009 r. liczba urodzeń w przeliczeniu na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat systematycznie zmniejszała się i w 2013 r. kształtowała się na poziomie 38,4 urodzeń. W 2014 r. stwierdzono wzrost współczynnika do 39,7 urodzeń, a w 2015 r. kolejny spadek do 37,7 urodzeń.

Wykres 3.7. Urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku rozrodczym według pięcioletnich grup wieku

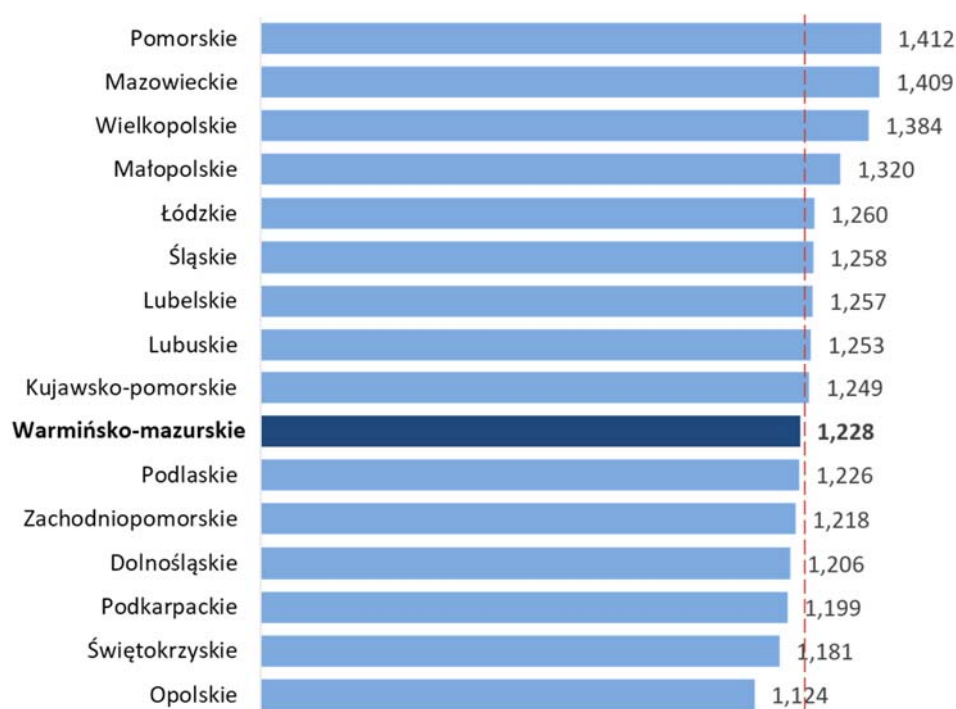
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

W miastach płodność kobiet była niższa, natomiast na wsi wyższa. Różnica między wartością współczynnika na wsi i w miastach systematycznie zmniejszała się z 18,3 urodzeń w 2000 r. do 4,7 urodzeń w 2015 r.

Poziom urodzeń określany przy pomocy współczynnika dzietności pozwala ocenić stopień zastępowalności pokoleń tzn. uzyskać odpowiedź na pytanie, czy żyjące współcześnie generacje zostaną zastąpione przez przyszłe pokolenia. Najkorzystniejszą sytuację demograficzną określa współczynnik dzietności kształtujący się na poziomie 2,1–2,15, tzn., gdy na 100 kobiet w wieku 15–49 lat przypada średnio 210–215 urodzonych dzieci.

Zbyt mała liczba urodzeń obserwowana od wielu lat w województwie i w Polsce nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. W 2015 r. współczynnik dzietności wyniósł w województwie 1,23 i 1,29 w kraju. Poziom współczynnika na wsi był wyższy niż w miastach zarówno w województwie (1,33 i 1,15), jak i w kraju (1,35 i 1,24).

Wykres 3.8. Współczynnik dzietności według województw w 2015 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Zmiany w zachowaniach prokreacyjnych są efektem wyboru, jakiego coraz częściej dokonują ludzie młodzi decydując się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a dopiero potem na założenie rodziny oraz jej powiększenie.

W ciągu trzynastu lat (2002–2015) mediana wieku kobiet rodzących pierwsze dziecko wzrosła z 23,6 lat do 26,6 lat. Wśród rodzących pierwsze dziecko, udział kobiet z wyższym wykształceniem zwiększył się ponad dwukrotnie z 16,8% w 2002 r. do 44,6% w 2015 r.

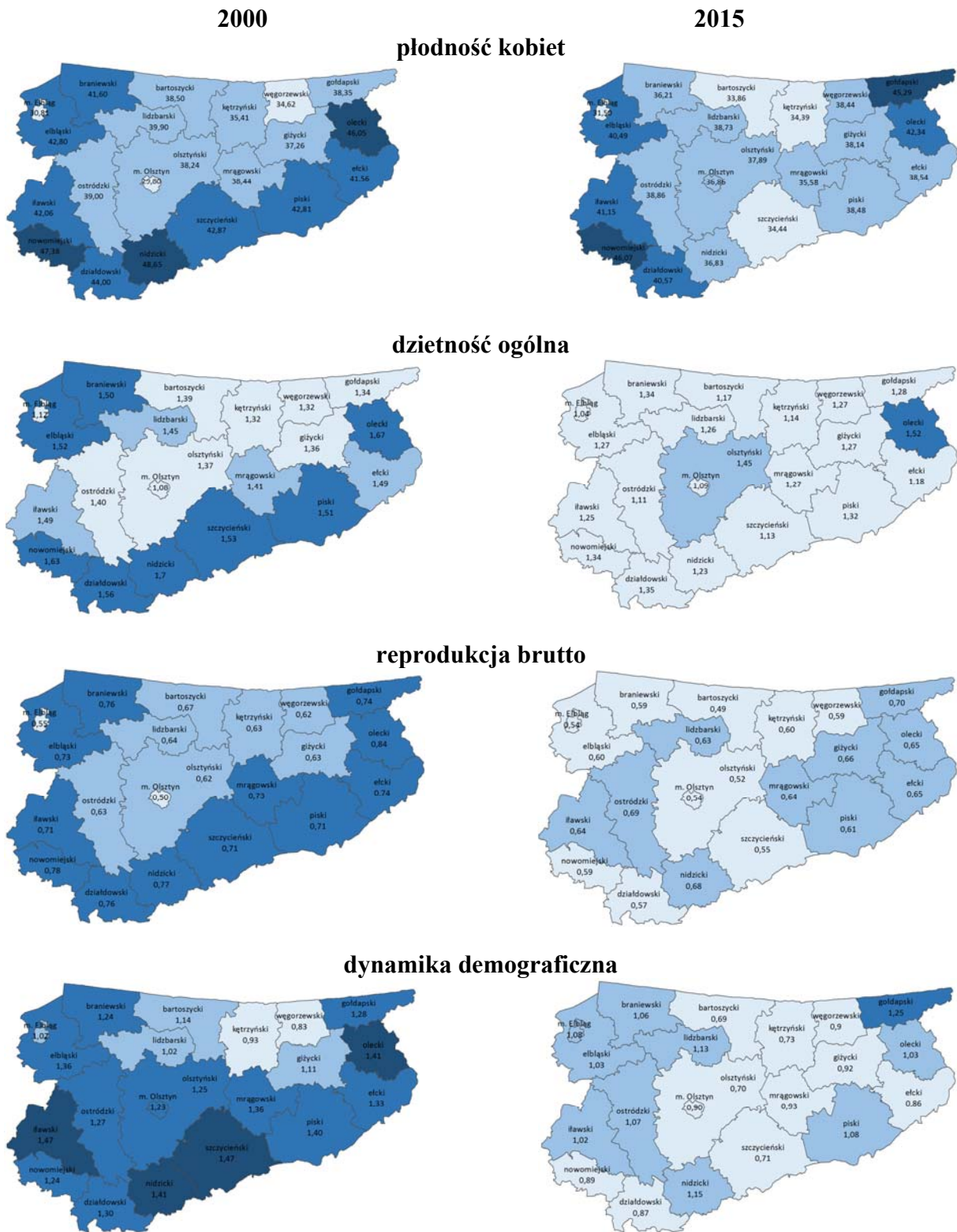
Tablica 3.1. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności

LATA	Współczynniki			
	plodność	dzielnosc ogólna	reprodukcja brutto	dynamika demograficzna
OGÓLEM				
2000	40,5	1,484	0,732	1,323
2010	43,6	1,406	0,684	1,219
2011	40,7	1,305	0,631	1,140
2012	39,9	1,281	0,622	1,068
2013	38,4	1,235	0,596	0,979
2014	39,7	1,283	0,622	1,066
2015	37,7	1,228	0,597	0,947
MIASTA				
2000	33,7	1,275	0,633	1,208
2010	40,4	1,290	0,631	1,134
2011	37,1	1,166	0,563	1,059
2012	36,8	1,153	0,561	1,003
2013	35,2	1,106	0,529	0,902
2014	36,4	1,151	0,556	0,981
2015	35,8	1,145	0,562	0,885
WIEŚ				
2000	52,0	1,814	0,889	1,484
2010	48,3	1,558	0,753	1,342
2011	45,9	1,499	0,726	1,256
2012	44,5	1,453	0,704	1,161
2013	43,0	1,405	0,686	1,089
2014	44,5	1,454	0,708	1,188
2015	40,5	1,330	0,639	1,039

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Rozpatrując zjawiska demograficzne w przekroju według powiatów, można zauważyć charakterystyczne mikroregiony istotnie różniące się od siebie. Przykładem może tu być powiat ełcki, który cechuje się wysoką płodnością i dzielnoscą kobiet. Podobny charakter mają powiaty położone na południu województwa.

Rycina 3.5. Wybrane współczynniki reprodukcji ludności według powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000 i 2015

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Analiza przestrzenna procesów ruchu naturalnego wykazała znaczne zróżnicowanie przestrzenne przebiegu tych procesów wewnątrz województwa warmińsko-mazurskiego.

Województwo warmińsko-mazurskie wraz z województwem pomorskim, podkarpackim, małopolskim i wielkopolskim charakteryzowało się najniższą umieralnością na tle kraju. Natężenie zgonów, wyrażone liczbą zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności, wzrosło z 8,2 w 2000 roku do 9,6 w 2015 r. Przyczyną obserwowanych zmian był wzrost liczebności populacji ludzi starszych.

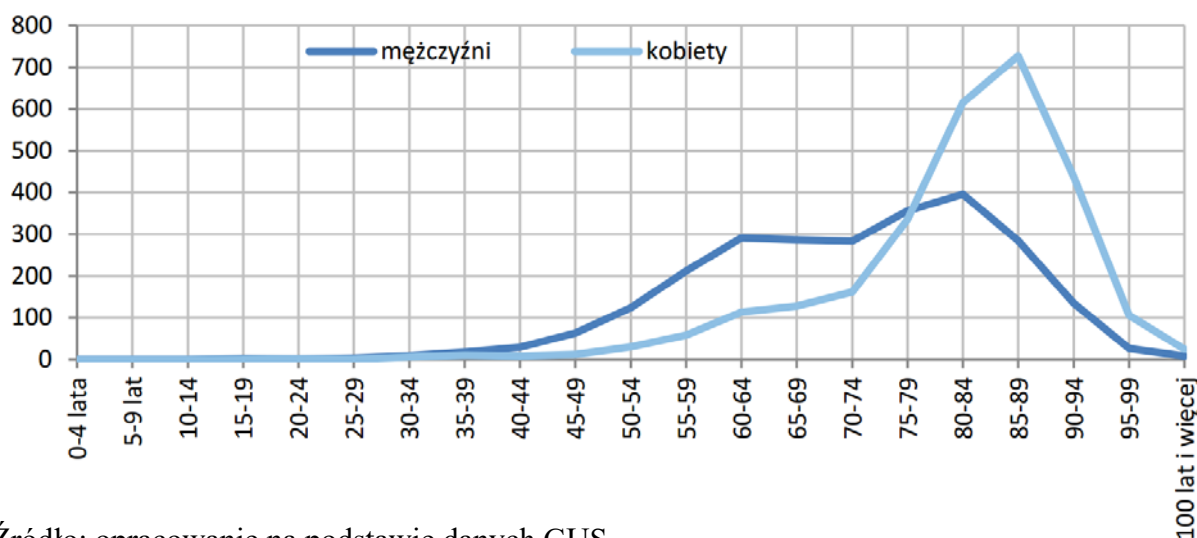
Rycina 3.6. Zgony na 1000 ludności w województwach w 2015 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Z analizy danych dotyczących przyczyn zgonów wynika, że najczęściej występującymi zarówno w województwie, jak i w kraju były choroby układu krążenia (ponad 40% wszystkich przyczyn) i nowotwory (ponad 25%). Zgony spowodowane chorobami układu krążenia występowały z mniejszą częstotliwością w populacji mężczyzn niż kobiet. Najwięcej zgonów, będących następstwem tej grupy chorób, stwierdzono wśród mężczyzn w wieku 60–89 lat i kobiet w wieku 75–94 lata. Mężczyźni najczęściej umierali z powodu niewydolności serca (6,4% zgonów mężczyzn), miażdżycy (6,3%), ostrego zawału mięśnia sercowego (4,2%) i przewlekłej choroby niedokrwiennej serca (3,2%), natomiast kobiety z powodu miażdżycy (12,5% zgonów kobiet), niewydolności serca (8,8%), przewlekłej choroby niedokrwiennej serca (3,6%) i ostrego zawału mięśnia sercowego (3,1%).

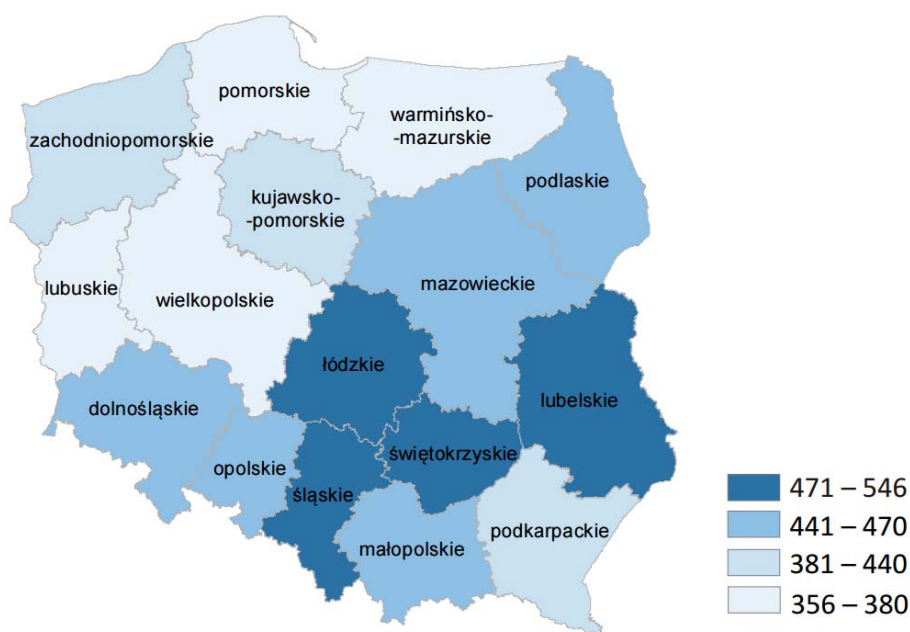
Wykres 3.9. Zgony spowodowane chorobami układu krążenia według płci i grup wieku w 2014 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Obserwuje się znaczne regionalne zróżnicowanie umieralności w wyniku chorób układu krążenia. Różnica między najwyższą i najniższą wartością współczynnika dla województwa świętokrzyskiego i wielkopolskiego wyniosła w 2014 r. 190 zgonów na 100 tys. ludności. Warmińsko-mazurskie było w grupie czterech województw o najniższej wartości współczynnika w kraju.

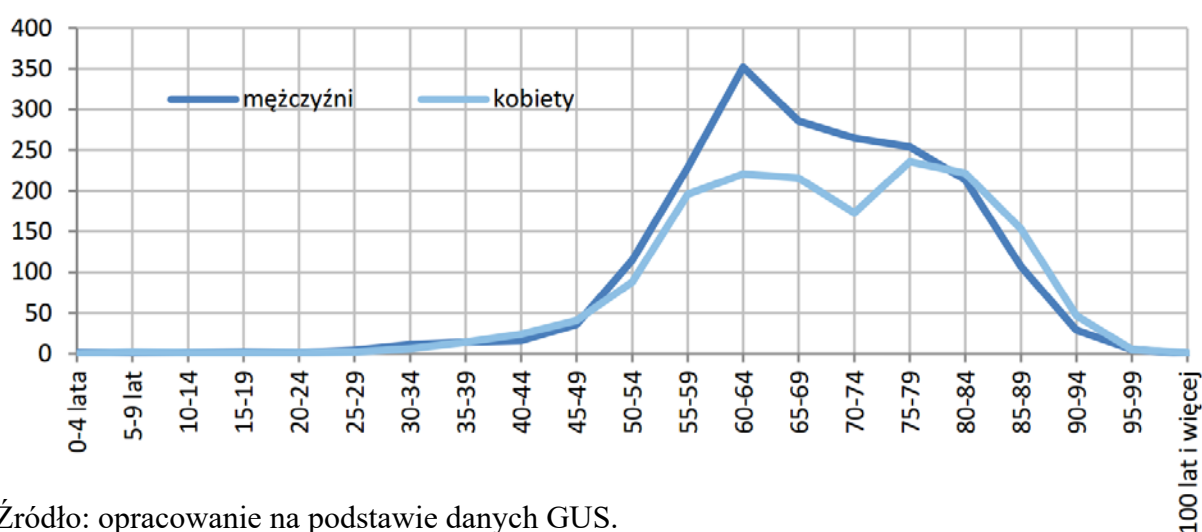
Rycina 3.7. Zgony spowodowane chorobami układu krążenia na 100 tys. ludności w 2014 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Na nowotwory częściej umierali mężczyźni niż kobiety (275 i 224 zgony na 100 tys. osób danej płci). Większość mężczyzn i kobiet umierających na nowotwory była w wieku 55–84 lata. Wśród mężczyzn najwięcej zgonów spowodował nowotwór złośliwy oskrzela i płuca (9,5% zgonów mężczyzn), nowotwór złośliwy gruczołu krokowego (2,1%), nowotwór złośliwy żołądka (1,8%) i nowotwór złośliwy jelita grubego (1,7%). Kobiety najczęściej umierały z powodu nowotworu złośliwego oskrzela i płuca (5,3% zgonów kobiet), nowotworu złośliwego piersi (2,8%), nowotworu złośliwego jelita grubego (2,1%) i nowotworu złośliwego jajnika (1,6%).

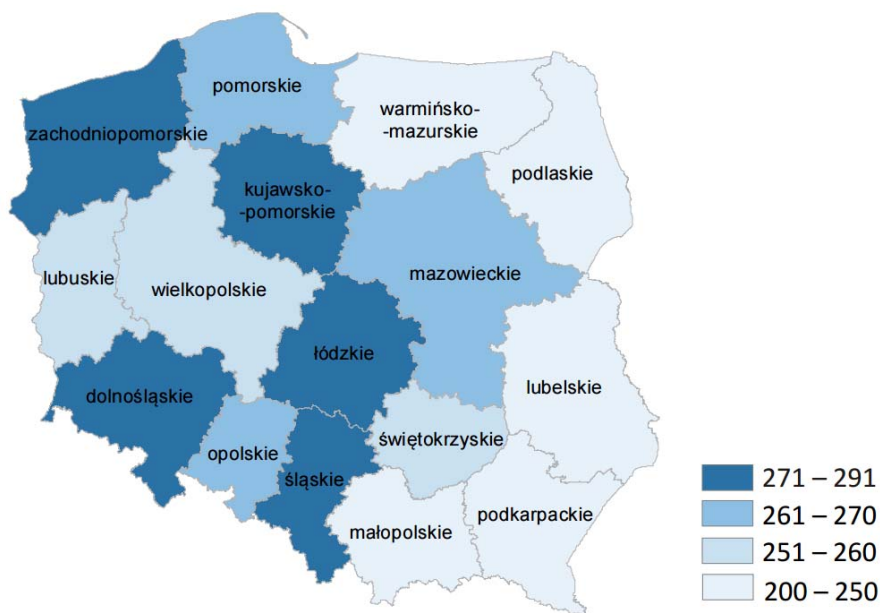
Wykres 3.10. Zgony spowodowane nowotworami według płci i grup wieku w 2014 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

W Polsce występuje znaczne zróżnicowanie wielkości współczynnika zgonów w wyniku chorób nowotworowych. Najwyższą umieralność na nowotwory w 2014 r. stwierdzono w województwie łódzkim, a najniższą w podkarpackim – 291 i 200 zgonów na 100 tys. ludności. Współczynnik dla województwa warmińsko-mazurskiego był jednym z niższych w kraju.

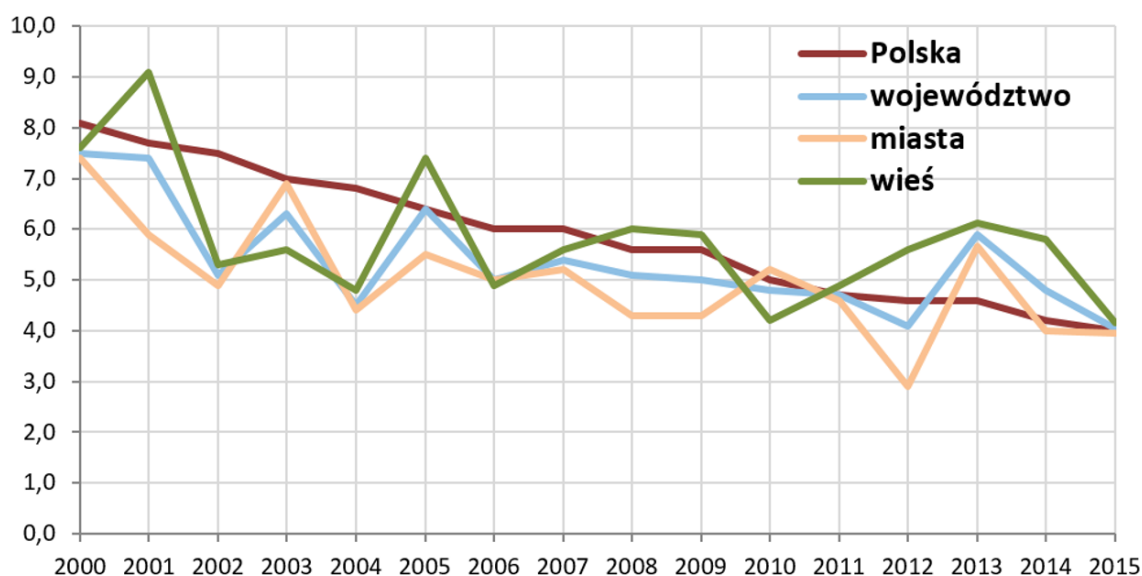
Rycina 3.8. Zgony spowodowane nowotworami na 100 tys. ludności w 2014 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

W latach 2000–2012 umieralność niemowląt utrzymywała się w województwie na poziomie niższym lub równym wartości średniej w kraju. W kolejnych dwóch latach (2013, 2014) liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych przewyższała przeciętną w kraju. W 2015 r. w województwie i w Polsce współczynnik ten kształtował się na zbliżonym poziomie (4,0‰).

Wykres 3.11. Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych w województwie i w Polsce w latach 2000–2015

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

W latach 2000–2015 obserwowano malejący trend umieralności niemowląt. Współczynnik zgonów dzieci w wieku poniżej 1 roku życia zmniejszył się prawie dwukrotnie w województwie i dwukrotnie w kraju.

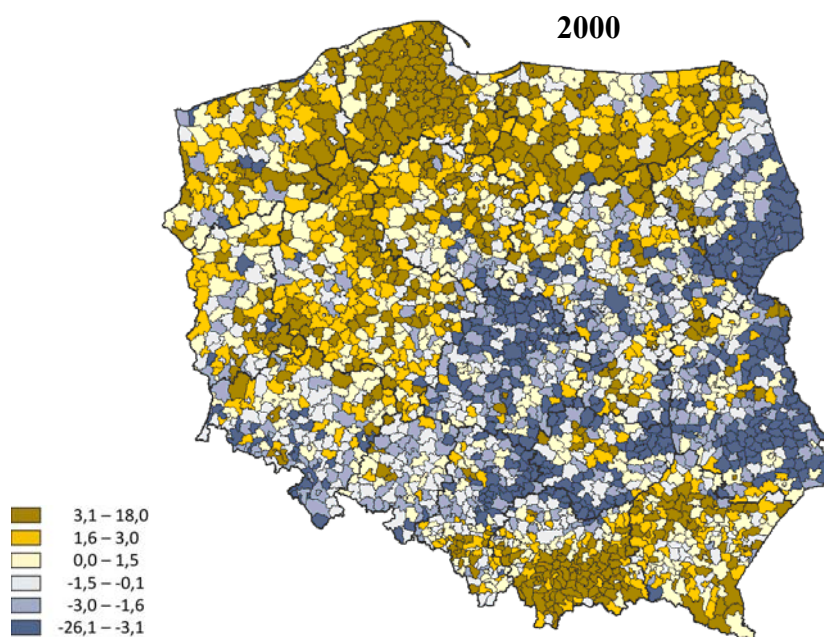
Większość zgonów niemowląt zdarza się w pierwszym tygodniu, albo w pierwszym miesiącu po porodzie. W województwie z ogólnej liczby zgonów niemowląt prawie połowę (43,4%) stanowiły zgony w pierwszym tygodniu życia, a kolejne 26,4% przed ukończeniem pierwszego miesiąca życia.

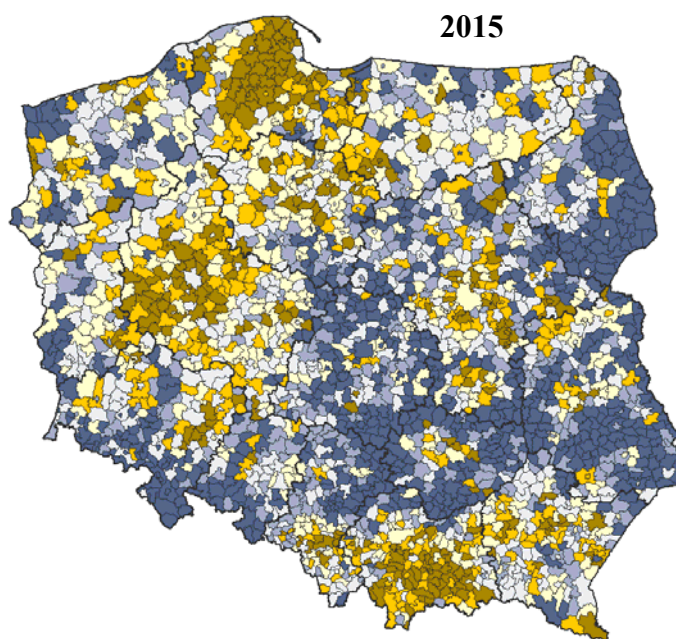
3.6. Przyrost naturalny

Synteza natężenia urodzeń w powiązaniu z natężeniem zgonów jest jednym ze sposobów pozwalających scharakteryzować proces reprodukcji ludności. Dwie najprostsze miary współczynniki przyrostu naturalnego i dynamiki demograficznej, oparte są odpowiednio na różnicy i ilorazie urodzeń i zgonów.

Analiza przestrzenna wykonana dla wszystkich gmin w Polsce pozwala wskazać obszary charakteryzujące się dużym podobieństwem zjawisk demograficznych, jak też ich znaczną odmiennością. Największą zbieżnością demograficzną pod względem dodatniego przyrostu naturalnego charakteryzują się województwa wielkopolskie, pomorskie oraz małopolskie i warmińsko-mazurskie. Ujemnym przyrostem naturalnym charakteryzują się województwa: podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie, łódzkie i duża część mazowieckiego.

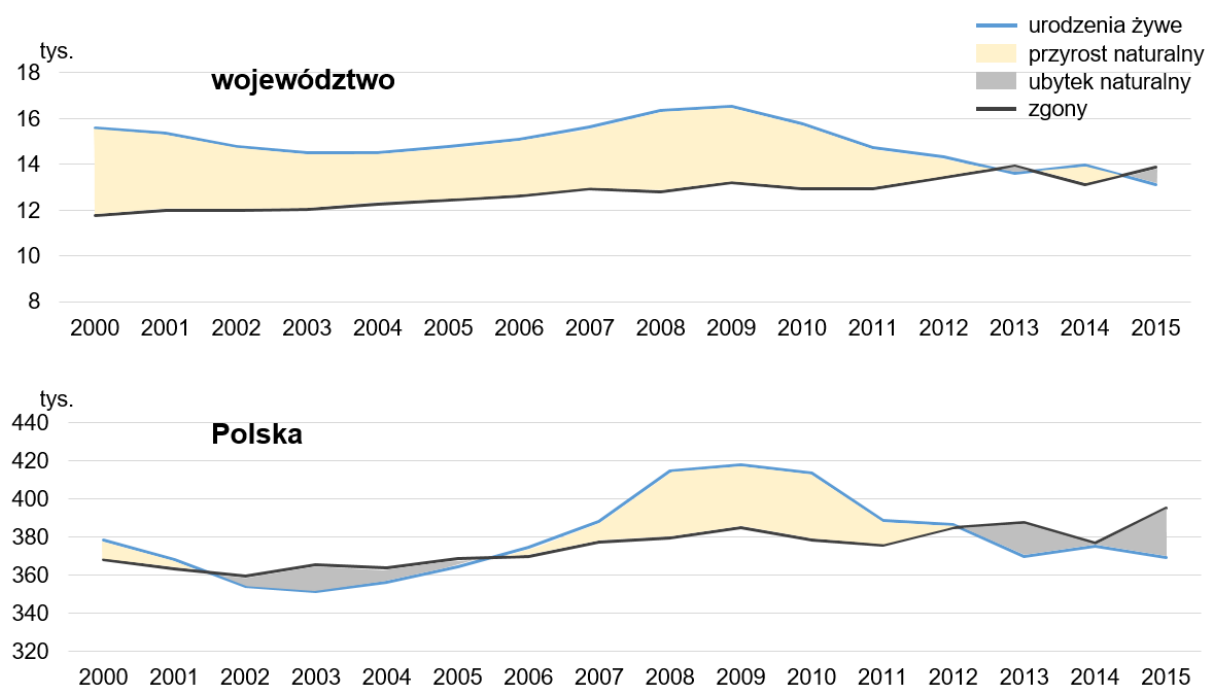
Rycina 3.9. Przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w latach 2000 i 2015

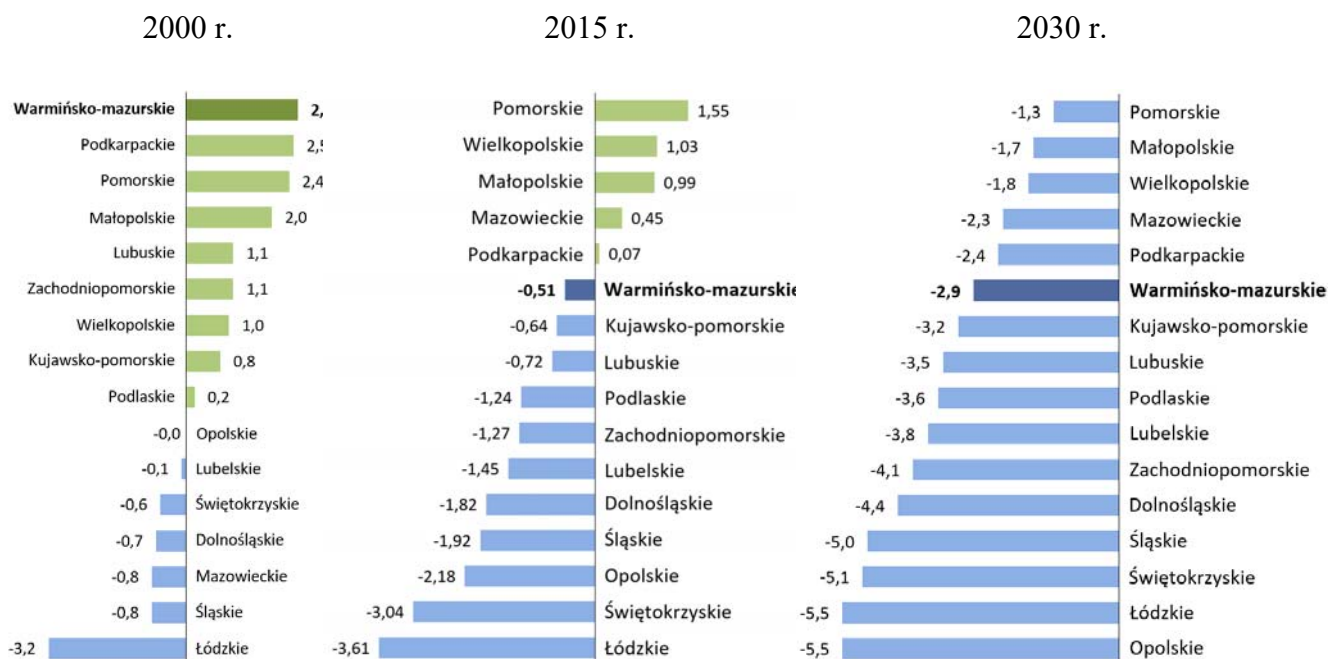
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Wykres 3.12. Współczynnik przyrostu naturalnego w województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce w latach 2000-2015

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

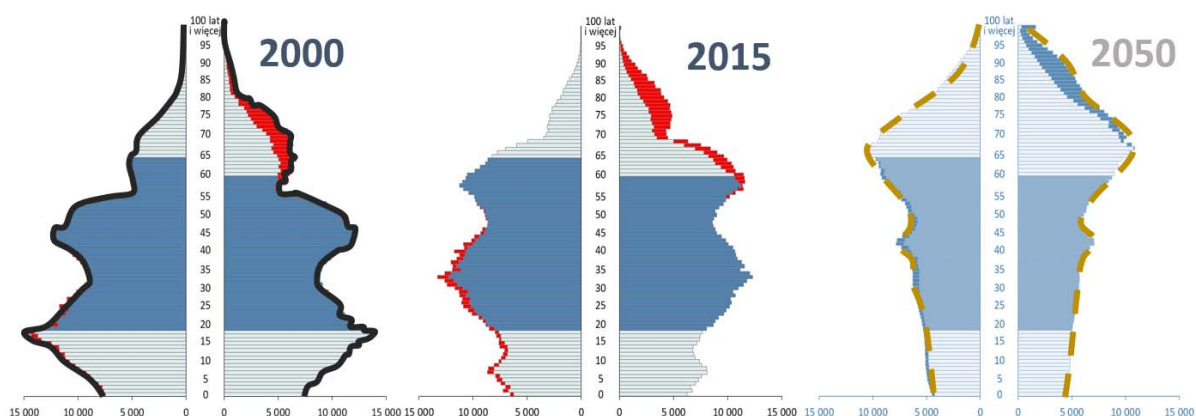
Wykres 3.13. Współczynnik przyrostu naturalnego według województw w latach 2000, 2015 i 2030 (prognoza)

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Konsekwencją pogarszania się wartości współczynników reprodukcji ludności województwie warmińsko-mazurskim jest systematyczny spadek odsetka dzieci (0–14 lat), a wzrost odsetka osób starszych w wieku 65 lat i więcej.

Wykres 3.14. Przemiany demograficzne województwa warmińsko mazurskiego w latach 2000, 2015 i 2050 (prognoza)

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Przebieg aktualnych zjawisk demograficznych stanowi podstawę prognozy ludności przygotowywanej przez specjalistów Głównego Urzędu Statystycznego wspólnie z demografami Szkoły Głównej Handlowej i Uniwersytetu Warszawskiego.

Obserwowane zjawiska demograficzne, w szczególności związane z ruchem naturalnym ludności mogą w przyszłości powodować szereg problemów w życiu społeczno-ekonomicznym. W świetle prognoz GUS negatywne procesy demograficzne w województwie ulegną nasileniu. Ludność naszego regionu będzie malała do około 1 400 tys. w roku 2030 i 1 220 tys. w roku 2050. Liczba osób w wieku produkcyjnym spadnie z 933 tys. w roku 2015 do 846 tys. w roku 2030 i 677 tys. w roku 2050. Przeciwdziałanie tym trendom jest ważnym i trudnym wyzwaniem dla polityki rządu i administracji samorządowej.

3.7. Podsumowanie

Pomimo obserwowanego procesu starzenia się społeczeństwa, województwo warmińsko-mazurskie było regionem o najniższym w Polsce udziale osób starszych w ogólnej liczbie ludności. W 2015 r. odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wyniósł w województwie 14,1%, podczas gdy w kraju 15,8%. W analizowanym okresie 2000–2015 w województwie warmińsko-mazurskim zaobserwowano szereg innych zmian w sytuacji demograficznej, m.in.:

- przedłużanie się dalszego trwania życia
- spadek natężenia zgonów
- spadek dzietności
- późniejszy wiek rodzenia pierwszego dziecka
- maskulinizacja dużej części obszarów wiejskich
- wzrost liczby rozwodów
- spadek liczby zawieranych małżeństw
- starszy wiek osób zawierających związki małżeńskie
- spadek umieralności niemowląt
- coraz mniejszy udział ludności w wieku produkcyjnym
- zmniejszająca się liczba urodzeń.

Wspomniane zmiany sytuacji demograficznej są ważnymi problemami społeczno-gospodarczymi i pozostają wyzwaniem dla przyszłych działań w wielu obszarach polityki społecznej i ekonomicznej.